

El premi Nobel Saul Bellow torna a ser traduït al català
ARXIU

La culpa, que tapa el bosc

LA VÍCTIMA
Saul Bellow

Traducció: Jordi Martín Lloret
Editorial: Viena Edicions
Pàgines: 329
Preu: 23 euros

Libres

Saul Bellow fa pensar en Kafka. Però Kafka és com un gran temporal, ens aboca al vertigen, s'ho enduu tot. Només començar *El procés*, Josef K. sap que han vingut a arrestar-lo. No sap per què, ni ho sabrà mai. El món s'enfonsa i tot és angoixa. Asa Leventhal, en canvi, el protagonista de *La víctima*, la segona novel·la que va escriure Bellow, ni de lluny sospita que pugui ser una víctima. No ens ho diu mai, no ho pensa mai, si més no d'una manera clara. Potser ho comença a intuir en l'última pregunta que fa: "I vostè qui creu que mana?" No té resposta. No n'hi ha. Si li preguntéssim quines víctimes ha conegut, segurament ens parlaria d'altres persones. De Mickey, el seu nebot. Això és clar. Potser d'Elena, la seva cunyada, la mare de Mickey, una dona a qui amb prou feines coneix, però que comença a tractar a causa d'un problema familiar. Possiblement també ens parlaria de Kirby Allbee, que es presenta com una víctima davant d'ell, un home que ni tan sols recordava. L'angoixa devastadora dels protagonistes de Kafka, a *La víctima*, se substitueix per un mareig. Tot és més suau i més amable i com més fàcil de superar, allò que, a l'Empordà de Pla, no a l'altre, alguns encara en diguem un cap-rodo. L'angoixat, el qui va dalt del poni, com diu ell, és Allbee, només un personatge important, no el protagonista.

És clar, però que, com Leventhal, els lectors possiblement pensin també durant molts capítols que Elena és histèrica o boja, potser només un xic desequilibrada. I Allbee, un gandul, un perdedor, algú que s'excusa acusant els altres. Hi ha -això sí- la duresa del món: Mary, la dona de Leventhal, que se n'ha d'anar durant més d'un mes a ajudar la seva mare. I Max, el germà, que com que treballa fora, viu lluny d'Elena, i de Philip i Mickey, els dos fills. Potser té raó Leventhal quan diu que Max "ara buscava la novetat, l'aventura". Però tot s'acaba. La normalitat ho acaba tapant tot, posant-t'ho tot al seu lloc. Una manta. Encara que hi hagi, això sí, la por de perdre el treball, una por que afecta quasi tots els personatges d'aquesta novel·la, com una brúixola que els orientés i que els dona seguretat o que els enfonsa. Un i l'altre, Leventhal i Allbee, movent-se o havent-se mogut en el periodisme, un món efímer. N'hi ha cap altre?

Però, com que Bellow esquivava els fragments llargs i defuig la sintaxi plena d'acotacions i de subordinades, complicada, de Kafka, com que centra l'atenció en algú com Leventhal, que té por del pou, però que no arriba al fons, tot ajuda que ens pensem que a *La víctima* tot és més senzill d'entendre. Frases curtes: una oració simple, una idea, un punt. Molta precisió i detallisme. En això Bellow és el mestre. Els

atells casolans, els objectes familiars, tot allò que hi ha al carrer, l'estat del cel... tot, acompanya un home que està sol com Leventhal. Si ho comparem amb *El procés*, hi ha molts més diàlegs i estan molt més acotats. Tot allò que ens pot semblar absurd, quan s'inicia, no ens estira cap al pou com passa a Josef K, sinó que només desconcerta. Podem creure que, si Asa Leventhal no fos com és: tan responsable, tan digne hereu d'una educació jueva, amb tot el pes de la responsabilitat perquè això és la clau, i perquè Bellow com Kafka eren jueus, la situació podria arribar a divertir-lo. No, la situació amb Mickey, però sí, la que passa amb Allbee. Hi ha un moment, de fet, que hi és ben a prop: quan descobreix Allbee amb una dona.

Torno al començament. Els lectors coneixem Leventhal mentre baixa d'un tren, un vespre en què torna de veure la seva cunyada. No ens ho dirà ningú mai, però, a *La víctima*, tot són viatges amunt i avall: en ferri, en autobús, en tren, a peu. I no hi ha migdia o nit que Leventhal no surti a dinar o a sopar a fora. Quasi sempre sol. La casa -ell en té, Allbee no- quasi és només un cau on dormir. No hi ha la dona, i aquest fet i la vulgaritat rutinària d'una feina vulgar i l'actitud d'Allbee, fan que hi hagi un moment que Leventhal s'acosti perillosament a l'habitació on acabarà vivint Samsa. Sap reaccionar a temps. *